

SÜLEYMANİYE CAMİİ

Yalnız bizim değil, bütün sanat dünyasının hayret ve takdirlerini üzerine çeken Mimar Sinan'ın İstanbul içinde ilk yaptığı büyük cami "Sultan Selim"dir. Bundan sonra sırasıyla Haseki, Üsküdar'da Mihrimah, meşhur Şehzade, Silivrikapıdaki İbrahim Paşa, Eyüp civarında Lâl Mahmut Paşa ve Topkapıdaki Kara Ahmet Paşa camileri ve etrafındaki tesisleriyle İstanbulun çehresini değiştirmiş ve tabii güzelliklerinin kıymetini bir kat daha arttırmış oldu.

Büyük üstad; aldığı güzel tecrübeler ve yetiştirdiği sanat erbabına güvenerek gene İstanbulun mutena ve hâkim bir noktasında daha geniş ve daha muazzam ve muhteşem bir âbide kurmayı emel edinmişti ve bu düşüncesini her suretle izah ederek bunun etrafında Kanunî Sultan Süleyman'ı her fırsatta tahrik ve teşvik etmekten hâli kalmıyordu. Hattâ Şehzade camii'nin takdir ve kendisini tebrik ve taltif ettiği sırada Padişahın önünde el bağlayarak: "Saadetlû Padişahım, Sultanım, eyyamı devletinizde daha mükemmeliyi inşa etmek inşallah nasip ve müyesser ola" demek cesaretini göstermiş ve başta Sadrâzam ve Şeyhülislâm olmak üzere Padişahın yakınları üzerinde de zaman zaman müessir olmağa muvaffak olmuştu.

Esasen Kanunî dahi kendi adıyla yaşayacak ve mevcuttan daha azametli bir mâbet halinde kalmıyarak Fatih'in camii'nin bir hâle gibi saran medreseleri, darüşşifaları, tabhaneleri, imaret-

leri, kervansarayları, mektepleri ve kütüphane gibi bütün tesisleri gölgede bırakmak ve oralarda gördüğü noksanları daha ciddi, daha esaslı ve daha teşkilâtli tesislerle ihata ve tekemmül ettirmek başlıca emellerini teşkil ediyordu ve bu emelin tahakkukuna kifayet edebilecek paranın temini için de öteden beri eline geçen her şeyi sarayında ve hazinelerinde toplar, fütuhattan elde ettiği ganimetleri, harîçten, dahilden kendisine takdim olunan külliyetli ve kıymetli hediyeleri de israf ve istihlâk etmiyerek bu yüksek maksada karşılık olarak saklardı. Sadrâzam ve Şeyhülislâmdan başka bütün vüzerâ ve ümerânın bu büyük fikri desteklemeleri biran evvel harekete geçilmeye sebep oldu. Sinan, huzura kabul edildi ve lâzım gelen emirler verildi, yer intihabı gecikmedi, Sinan'ın öteden beri göz koyduğu Gök Meydanı denilen bugünkü saha münasip görüldü. Hazırladığı projeler, resimler, keşifler Padişaha arz olundu. Bunlar Padişahın riyasetinde kurulan büyük bir mecliste tetkik ve kabul edildi ve hemen inşaata başlamak üzere Sinana ferman verildi.

Temel atma merasimi büyük bir debdebe ve tantana ile yapıldı. Koca İstanbul yerinden oynadı. Temel duasını Ebussuut Efendi yaptı, Sinan'ın hazırladığı ilk harcı kazılan temele inen Kanunî koydu ve bu harç üzerine konan taşı gözyaşlarıyla ıslattı, kurbanlar kesildi, atiyeler dağıtıldı ve hil'atler giydirildi.

Istanbul — Süleymaniye Camii
La Mosquée de Süleymaniye à Istanbul

İnşaatin devamı esnasında hadsiz hesapsız müşkülâtlar ile karşılandı. Sinanın azmi ve Süleymanın fedakârlığı ve Türk gücü ile bütün zorluklar yenildi ve bugün yaşıyan ve ebediyen yaşıyacak olan bu muhteşem eser sekiz senede meydana gelerek Süleymanın tacı saltanatı yanında çok değerli bir tacı mimarî yükselmiş ve Türk zekâ ve dehâsının ne gibi hârikalar yaratmağa kâdir olduğu bütün dünyaya tanıtılmış oldu.

Büyük ve kadirşinas Padişah; koca mimarı bu muvaffakiyetinden dolayı muhtelif ve müteaddit suretlerle mükâfatlandırdı. Bütün hanedanı saltanat ile erkânı hükûmet ve âyanı memleketin ve Rumeli ve Anadolu'dan davet edilen binlerce ileri gelenlerin hazır oldukları resmi küşat gününde camiin büyük methalinin sağ tarafında Sultan Süleyman ve karşısında — beraber çalıştıkları mimarlar ve usta ve kalfalarla birlikte — Koca Sinan bulunduğu halde Müneccimbaşının tesbit ettiği eşref saat hulûl ettiği anda, Sinan elinde tuttuğu gümüş bir tepsi içindeki altın anahtarı kemali edep ve tâzim ile Padişahı âlempenaha takdim etti. Bu kıymetli anahtarı eline alan Padişah:

“Fethi bâbı camie elyak ve ahra kim ola” diyerek etrafına göz gezdirdi ve aldığı ilham ve vicdanından duyduğu sada üzerine Sinana dönerek “Bu bina eylediğin beytullahı sıdk, ve sa-

fa ve dua ile sen açmak evlâdır” hitabıyla anahtarı Sinanın kudretli eline verdi. Bu azametli ve tarihî manzara karşısında heyecana gelen Sinan ağlıyor, Süleyman ağlıyor, bütün huzzar göz yaşları döküyordu. Titrek bir sesle “Emir saadetlû Padişahımındır” diyen Sinan, cami kapısını açtı. Dört minarenin on şerefesinden ezan ve tekbir ve tehlil avazeleri ve dört bir taraftan bütün halk camie girerek cemaati kübera ile vakatılan topların müthiş tarakaları arasında ilk önce yalnız Süleyman ve Sinan camie girdiler ve derhal secdei şükranı kapandılar. Arkalarından bütün halk camie girerek cemaati kübera ile vakti namazı eda edildi. İstanbul'da ve yurdun her tarafında şenlikler edildi, resmi kabuller yapıldı, ziyafetler verildi ve ihsanlar dağıldı.

Kanunînin Büyük Sinana olan kıymetli mükâfatlarından biri de budur. Sinan, Türk mimarisinin bu muazzam mâbedi önündeki büyük bahçe ortasında çinilerle, sedef işlemelerle, emsalsiz oyma ve geçme pencere ve kapılarla, en nefis yazularla süslü ve revaklarla çevrili muhteşem bir Kanunî Türbesi vücuda getirmişti. Sinana: «Eserinle beraber sen de yaşa» demek kadirşinashğında bulunan Padişah Süleymaniye camiinin bir köşesine, imza koyar gibi eserle mütenasip ve o nispette zarif, açık bir «Sinan Türbesi» inşasına müsaade ve ferman buyurmak suretiyle büyük üstadın kadrini bir kat daha

Süleymaniye Camiinin dahili manzarası
Intérieur de la Mosquée de Süleymaniye à Istanbul

yükseltti ve bu suretle Kanunînin türbesi bu levhai mimarînin şerefli bir mevkiinde, içinde Süleymanı saklıyan bir tuğrayı hümayun ve alt köşesinde de Sinanın imzası resmedilmiş; eserler ve müessirler bir arada yaşatılmış oldu.

Tarihlerin beyanına göre 897.380 filorin yâni 537 yük 82900 akçe harcandı. Farzı muhal olarak bugün böyle bir eser yapılacak olsa, ne kadar milyonlara mal olabileceğini takdir etmek pek kolay olmasa gerektir.

ESAT SEREZLİ

Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği
Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 5 0 1 7 6 3 0 0 6 *